

զ է յ ո ն ե զ տ ե ա :

ბაზუგნით		ბაზე იავულება	
რთას წარსა	6 მან.	გაპ.	5 მან. გაპ.
ნახევრის წლისა	3	»	2 » "
სამი თვეშს	1	» 75	1 » 50
ერთის თვეშს	»	» 60	» » 50
ცალებ ნომრის	»	» 42	» » 10

განცხადებაშია დახა-
შვერდთ, მიიღება სხვა და სხვა ენებზე. იგ-
ნი განცხადებისა: ჩვეულებრივის ასობით,
სტრიქონზე 4 კაპ. და ასო-მთავრულებით —
სტრიზე $\frac{1}{4}$ კაპ.

ରାଜମାନ୍ଦିର

საქოლიფიგო და სალიფერაცურო გაზ ეთი
წალიწალი მაჟიდე

వార్షిక దళగాంధీ

ପ୍ରକାଶକ କେନ୍ଦ୍ର

ს ა ქ ს ო თ ვ ე ლ ღ : წერილი ამბები . — «დ რ თ-
ე ბ ი ხ ს » კორონებშინ დენცია : ახალციხის იდამ . —
ხმა სამღვდელოების მდგომარეობაზე . — უც-
ს ა ქ ვ ე ნ ე ბ : გერმანია . შეეიცარია , — უ-
ც ე გიდამ (დღიულებისა კორტექსშინ დენცია) , — ახა-
ლი სამართლება . — ნ ა რ ე გ ი . — ბისლიორგრა-
ფიური განცხადება .

სტერლინგი

ამას წინათ რუსულ გაზეთში «კავკაზში»
იწერებოდნენ, რომ ქართლის ტყეებში ცე-
ცხლის ღრის ამდენიმე სული კაცი და
რამდენიმე ფარა ცხვარი დაიწვაო. ეხლა იწე-
რებიან, რომ ეს ამბავი არ მამხდარა. ჩვენ
აქამდინ რიგიანი ამბავი არ მოგვდის: ქართ-
ლელ ჩვენ კორჩესპანდენტებს, ჩანს, ვერა-
ფერი ნაცლილი ამბავი ვერ გამოიათ აქამდინ.

“კავკაზში» იწერებიან, რომ სპარსეთში
რკინის გზის გაკეთება დაუპირებია ერთ ინ-
გლიზის კომპანიას და შაჰსაც დაუმტკიცებია
შეკრულობა ამ კამპანიისა. ამ რკინის
გზით შეერთდება საარსეთის უპირველესი
საფარო ქალაქები ერთმანეთთან, აგრეთვე
კასპიის ზღვისთან და სპარსეთის ზღვისთან.
ამ გზით ძალიან გაადგილდება ინდოეთში
და შეუაზიაში მისელა-მოსელა და ვაჭრობა
ეყრობითდგან. ინგლისებს ეფიქტებათ რუსე-
თისა, რომ შეუაზიას ვაჭრობა ხელში არ
ჩაიგდოს. და რადგანაც ამ უკანასკნელ
დროს რუსული გაზეთები ლაპარაკობენ ჩვე-
ნი მხრიდგან რკინის გზის გაყვანას სპარსე-
თის (თავრიზისაკენ) და შემდეგ ინდოეთისა-
კენ, ამავე საგანზე ლაპარაკია ინგლისში,
მაგრამ იმ განსხვავებით, რომ რუსეთს და-
შორომ ეს საგაჭრო გზები. ამავე განზრისგან
არის ლაპარაკი რკინის გზის გაყვანაზე ის-
მაღლეთში ისმინრიდგან ბალდამზე.

ოთხშაბათს 13 სექტემბერს გამოვიდა ერთ
იგნაც „მნათობის“ ორი ნომერი ივნისისა
ა ივლისისა, შემდეგის შინაარსოთ: 1) მაცი
ვიტია (დასასრული რომანისა) ან. ფურ
ელაძისა. 2) შეგრძნისადმი (ლექსი)
ძიმისტარებავ (ლექსი) ა. ფ. 4) მონე
ის ცხოვრებიდამ (თარგმანი) ბ. მა
ცაშვილისა. 5) ფიცსკოს შეთქმუ
ლობა, (დრამა შილლერისა) თარგ. 6. ავალი
ვილისა. 6) საქართველოს მდგო
არება შემდეგ დაყოფისა
ას ტანგ მეცქვსე—დ. ბაქრაძისა. 7)
ოემილგან საპყრობილე, 8. მ
ვინ სტუცის? ჩვენი ეხლანდელი
ელი და ახალი თაობა. წ—სა. 9) (დამატება—
ა) დასტულ ამაღლი შეფის ვახტანგისა.

«დოკუმენტის» კონკრეტულ-ნდექცია

სხვადასის 5 სეპტემბერს

მისმა უმაღლესობაში, ნაშესტნიქმა, დიდმა
თავარმა 31 მარიამიძისთვეს ახალციხეში
აუნის დროს გაელით ჯალალოლლიდამ
არჯოომს, გაბეღნიერა ჩევნი ქალების უფა-
ა სასწავლებელი თავის მოპრძანებით. ჩევნ-
ა საუბედუროთ მათი მოპრძანება მოუ-
ოდნელი იყო და რადგანაც ჯერ სწავლა
იყო დაწყებული, შეგირდები შეაქმნენ
კულებული მათი უმაღლესობის ხილვისა.
დათ მე იქ დავესწარ ამ დროს და სურვი-
ისა მებრ მათი უმაღლესობისა, გაჩვენე
სწავლებელი და სახელსაქმი თავახეზი და
აწერილებით უპასუხე მათ მოწყალე კით-
ებზე: რა დროს დაფუძნდა ეს სასწავლებელი.
ნ არიან მასწავლებელნი, რამდენნი და რა
ლობისსასწანი არიან შეგირდება?

წაბრძანების დროს მაღლობა მიბრძანა და
აამათა: «მე ძალიან ესწუხვარ, რომ ყმაწევი-
ობი ვერ ენახე.» გამოსცვლის დროს, კარზე
ამოდენიმე ყმაწევილი დაინახა, მეტობა: «ეს
ქვენი შეგირდები ხომ არ არიან» და შემდ-
ობ პასუხისა გააბეღნიერა ისინი რამდენიმე
თხევით.

ხალხი ოოძღითაც გატებილი იყო დაწევა-
იებლის არე-მარე, დიდს ხანს არ დაშლილა
ა ყველანი აღტაცებულნი იყვნენ ამ გვარ
თი ხელმწიფოური მოწყვლებისათვის.

სხეს მუნხედა ძვილის

დაფუძნებდი და გამიგვირდნა,
წხაგება რომ მე წამებიდა,
ბერდისაგან დაჩაგრუდსა
აუგოთ რომ მომიღოთ

აქა-იქა «დროების» ნომრებში ვკითხუ
ობთ რომელიმე სტატიების ჰაზრის, რომლი
ც გრძელულობთ, რომ სასულიერო პირებ
ც უნდა ჰქონდესთ უფლება იღაპარა კონ

ერთი კოლეგიალუნიტი უ.ქ—ლი ამ წლის
დროებისა 22 ნოემბრში სწერს, რომ ჩვენი
ულიკორი მამები წინაპიროვებათ ძლიერ და-
მზღვნი იყვნენ ყოვლის მხრითო და შემ-
ყომ მათ დაენიშნათ განსაზღვრული შემო-
ვალი მრევლისაგან; მინამ ეს შემოსავალი
დანიშნებოდათ, სცხოვრებდნენ ერთ რიგათ,
აგრამ ბლომათ იღებდნენ ფულებს მრევ-
ლისაგან, და ეს უსამართლო აღების ჩვეუ-
ლება ისრე განძლიერდა მათში, რამ ეხლაც
ეფუძნარ იშლიან და ჩვეულებათ გრძლექათო
ა ამაზედ მაგალითიც მოჰყავს ქოთათელი

დედლი, რომელსაც ფითომც შემდგომ მრავ-
წის ვაჭრობისა ეკლესიაში, 15 მანეთი გა-
იხდევინებიოს ჯვარის დაწერისა ერთის იქა-
რი საპოვნიყისათვის.

უ. ქ—ლს აქ ორი ერთმანერთის წინააღ-
დევი ჰაზრი მოჰყავს: წინიპირველათ დაცე-
ულნი იყენენ სამდეველოებიო და შემდგომ
ქმობს, ბერს ფულებს იღებდნენ. თუ
ერს ფულებს იღებდნენ, ამას დაცემა კი
რა—გაუმჯობესობა ჰქონან კაცის ცხოვრე-
ბისა რა როდოვა იყოს.

განსაზღვრული შემოსავალი რომ დაენიშნა
მძღვდელოებს, თუ ეს დაწესებულება რიგი-
ათ შესრულებულიყო, ესე იგი თუ გარდა-
ცვეტილი შემოსავალი მრევლისაგან უკლი-
ოთ ეძლეოდეს სამღვდელოებს, არა პირ და
ირ მათ სამღვდელოების თხოვნით, რადაც
ოდის მღვდელს და ხალხს შეუაყოფი-
ლება, არამედ საშალებით ერთ რიგათ სამ-
ღვდელოებისთვის სანუგეშო იქნებოდა და
რევლისაც ამათთან კარგი განწყობილება
ქნებოდა. ეხლა რადგან ეს მისაცემი პირ და
ირ სამღვდელოების მოთხოვნილებით არის
ას მაშინაც არ აძლევენ, მაშ რა მოსპობს
ღვდლებს და მათს მრევლში უკმაყოფილე-
ას? ერთი მხოლოდ ეს არის მიზეზი იმისა
რომ, როგორც უბნობს უ. ქ-ლი, მრევლს
სხვ ჰელია, მართლა მათ შესწუხებელათ არ-
ებობდნენ სამღვდელოები. ჩვენ მხარეზე
(აჭაში) უმეტესად თავად აჩნაურობა არის
უარის მოქმედი ახალი დაწესებულის მიცე-
ისა, უბნობენ რომ თუ ეს მივეცით, შემ-
ღომ ფულათ აქცევენ ამას, ხაზინაში შეი-
ქნებენ და შეგვექმნება ეს გარდასახადი რო-
გორც ვლეხებს; ამათის ამგვარის უსაფუძ-
ლო ჰაზრის დამშვიდება სამღვდელოებს ხომ
რ შეუძლიათ და არც გაუგანებენ. უმჯო-

ოუფლიშე საუკუნეს იქიდამ დაწესებულა
აწირავი აბაზი და შენთვის კი რაი აბაზი
ოუტანიათ. მოითმინეთ ამის მოასხებე!
ვენში გახლავთ ჩვეულებათ, მღვდელს რომ
წირინებენ, აბაზი ანუქებენ და სადილსაც
ქმევენ, მაგრამ რადგან ჩინოვნიკის ცოლი
არეშე სოფლელი იყო, ამისთვის მეორე
ბაზი სადილისათვის გამოვზარნა, იუიქრა რო-
ორც იყოს, ისრე იყოსო. სამღვდელოების
ოწინამდეგსაც თითო აბაზის მეტსარ აძლევ-
ონენ დღეში საზრდოთ, მაშინ კი სხვა ნაირს
სჯელობას დაიწყებენ სამღვდელოებზედ.
თუმცა იქმნება გაგრძელდეს ჩვენი ლაპა-
რაკი, მაგრამ, იმედია, მოვეიტევებს «დროების»
კრთხველი, მისთვის რომ ვინცის რამდე-
ნი სალაპარაკო ქვეს გულ-დამშვარ კაცს თუ-
კი იშოვა ხმის ამოღების დრო. მე მოვყენებ
ქ ჩემის მრევლის შემოსავლის ანგარიშს,
რომლითაც დარწმუნდებიან სამღვდელოების
ოპირდაპირები, რომ სწორეთ მართლათ
ერაშვალებელი ყოფილანო. მე მყაფს
18 კომლი მრევლი, რომელთაგან თოხი
სრეთია, რომ არა თუ მისცემენ რასმე მღვ-
დელს, თვითონ ისინი შესაწევნელი არიან;
აშ დარჩა 44 კომლი, აქედამ შემოვა წლი
წლობამდე ხორავათ და ფულათ სულ 141
ან. და 40 კოპ. აქედამ მეოთხედს პრიჩეტ-
იკი წაიღებს და დარჩება მღვდელს 106
ანეთი და 3 კაპ. ეხლა განსაჯე პატიოსანო
კითხველო, რომელი მეკუჭნავე ან მზარეუ-
ლი დათხნმდება ამ ჯამაგირით იმსახუროს?
ს ფული მოჯამავირეს უნდა მისცეს და
ეკითონ სახლობით უნდა დარჩეს უარის-
ტროთ. ის ეს გახლავთ ჩვენი გარდაწვეტი-
ლი საზრდო, ვითომც ჩვენდა გასაუმჯობე-
ბლათ, ამას გვაყენდრის ზოგიერთი პირი,
აზედ ვიკი უ. ქ—ლი და სხვა მსგავსი მისი
ცენტრ მოლაპარაკე იტყვის: ამოდენი შემო-
ვალიც არ ჰქონიათ მოციქულებსო და
ქვენ ხომ მათი მოადგილე ხართო! დიახ
თი მოადგილე—მაგრამ ეხლა ხომ მოცი-
ულების დრო არ არის, ჩვენც სმა და ჭამა
ცინდა და სხვა ნაირათ ოჯახით ცხოვერება.
აა ერთი პატარა მცირე წლოვანს მღვდლის
ვილებს უბრძანეთ, რომ მოვშედეთ მოი-
მინეთ მოციქულის მოადგილის შეიღები
რანდებით თქო. ვინ იცის იქმნება, გაგი-
ონონ ეს საზარელი რჩევა; მაგრამ იმაზედ
აღას ბრძანებთ, რომ მათგანს ვაჟებს სასწავ-
ლებელში გამოზრდა უნდა და ქალებს გათ-
ვება აუცილებელათ? ვგონებ, ეხლა კი
ქვენს სიტყვას წერტილი დაესას.

ხშირათ წაგეიკითხავა გაზეთებში: ამა და
ადგილს შეოლა არის, მაგრამ მასწავლებელს
ქებენ და ვერ უშოვიათო; სხვაგან — შეკ-
ილის პირებენ, მაგრამ ისრევ მასწავლებელის
ცუკლობა აბრკოლებსთო. რა არის მიზეზი
მისა, რომ მასწავლებელი ვერ უშოვიათ
ესთულო შეკლებში? მიზეზი ის არის, რომ
ეოტა სამღვდელოები არიან ისრეთი ნიჭიე-
რები, რომელთაც შეეძლოსთ შეკლაში სწავ-
ლება ყმაწველებისა და ნიჭიერი მღვდლების
ცუკლების მიზეზი ხალხი და საზოგადო-
ბა არის. აბა ერთი სამღვდელოებს საშეა-
რება მიეცეს ხეირიანი ცხოვერებისა, და მაშინ
ახეთ, რამოტოლი გამოაჩიდეს კურს გათვე-
ულები. მაგრამ ამათ კარგათ იციან სამღვ-
დელოების საბრალო მდგომარეობა და რო-
გა სასწავლებელში კურსს ასრულებენ, მაშინ
მათ ის ხომ არ მოსდისთ აზრში რომ მა-
რის მამა პაის წოდების ხარისხი დაიკაონ;
სინი წინ და წინ იმას ფიქრობენ: სად მო-
ინიოთ ადგილიო, ესე იგი სამხედრო სამსა-
ური გვირჩევნი, ათუ სამოქალაქოვი? და ამ
ამსახურში ნიჭისაც არ ატყობდნენ, თავის
აას მოადგისათ სთილიან სამოქალაქო

და ან, რიადოვათ ფეხი შედგან, რომლები
მალე მოელიან წარმატებას და ექმნებათ უკა-
თხის ცხოვრების საშუალება. ან კი ეინ უძრა-
ხავს მათ ამგვარს ფიქრს. ნათქვამია «თევზ
ეძებს ღრმას წყალსათ და კაცი კარგსათ დ-
რომ ისინი, კურსოვნიკები სიხარულით მი-
დიოდნენ მღვდლათ, ამისათვის სამღვდ-
ლოების გაუმჯობესობისათვის უნდა ფი-
რობდეს ეინმე რასმე. მე წავიკითხე ერთ
სტატიის ჰაზრი ამ წლის «დროების» 16 ნო-
მერ ში, რომელიც ხატავს კარგს საშუალება-
სამღვდელოების გაუმჯობესობისას, რატო-
არა ეინ ამათზედ სასიკეთოთ ხმას არ იღებს
და თუ ამოიღო ეა მაშინ სამღვდელოები
ბრალი! რა და რა მასალით სხვა და სხვა
შეკაზმული სიტყვები არ მიერთმევათ? მოდ-
ეხლა სემინარიელო და თანახმაგახდი მღვდლია-
სამსახურისა, საღაც მოგელის ყოველგვარ
სიღარიბე, და ამასაც არ დაგაჯერებენ; შეწუ-
ხება და განკიცხვა სხვა პირებისაგან, რო-
გორც კი ანაფორა ჩატარებულს შემოგხედვენ
მზათ გახდავსთ.

მღვდელი ა. შარაბიძე.

14 აგვისტოს, 1872

უცხო ქვეყნები

გერმანია

აგვისტოს უკანასკნელ რიცხვებში ბერლინი
ში იყვნენ ავსტრიის და რუსეთის იმპერიატო-
რები და დიდი ლაპარაკია ჯერ აქმოდდ-
რუსეთის, პრუსიის და ავსტრიის ხელმწიფეების
ბის შეკაზე. ყველა გაზეთები თავებს იმტკ-
რევენ გამოიცვნონ, რა განზრახვით შეიყარ-
ნენ სამინი ხელმწიფენიო. ევროპაში ძველად
განვე ხელმწიფეების ერთმანერთთან მეგობ-
რობა დიალ დიდს საქმეს ნიშანვდა და მშევ-
ლობიანობის საფუძველი ამ მეგობრობაზ-
იყო დამყარებული. ჩენეს დრომდე ამ აზრ-
ადგანან. მგრამ ერთი გარემოება არ უნდ-
დავივიწყოთ რომ ევროპის ქვეყნების სახელ-
მწიფო წესები ისეთ გეარად შაიცვალა, რო-
ომინობისა, ანუ მშეიღობიანობის მიზეზ
უფრო მრთელი სახელმწიფოს საქმეების მდგო-
მარეობა და მმართებლობის მთელი სამინი-
ტროების მიმართულება და მხედველობაა დ-
არა მარტო ერთი ხელმწიფის სურეილი. და
სამტკიცებლად შეგვიძლია მოვიხსენოთ ი-
გარემოება, რომ ხშირად ერთი ქვეყნის მეფე
მეორე ქვეყნის მეფის ახლო ნათესავია, მაგ-
რამ ამ ორ ქვეყნებში ომი სტყდება, ხში-
რად ძალიან უსაფუძველო და უსამართლო
მაგალითად თუმცა პრუსიის მექუიდრეს დ-
ნის მეფის ქალი ჰყავს, პრუსია ეომებოდ-
დანიას და კარგა დიდი ნაწილი დაიჭირა დ-
დაისაკუთრა. მაშასადამე საიდამა სწარმოებ-
გაჩეთების შეოთვა? იქიდამა სწარმოებს, რო-
ამ სამთა ხელმწიფეთ თანა ჰყავთ პირებლ
მინისტრები. ეს მინისტრები მუდამ დღე ერ-
თმანერთთან არიან და რაღაც დიდი მო-
ლაპარაკება აქვთო.

მეტის მეტი შფოთვა ფრანცუზებს ეტყო-
ბოდათ და ეფიქტებათ წევს წინააღმდეგ რ-
სმე არ აპირებდნენა? სხვათა შორის ხმები-
რომ პრუსიელებს უნდათ ბელფორის ც-
ხის დასაკუთრებაო მორიგების პირობის წ-
ნააღმდეგ, და პრუსიის მინისტრს ბისმარ-
კუნდაო, აღრევე რუსეთის და ავსტრიის შერი-
ზნებითი შემწეობაო. სხვა ხმებია კიდევ
ვითომც სამ სახელმწიფოთა შორის პირობი-
დასდებენო, რომ ერთმანერთს უნდა მხარ-
მისცენ ეხლანდელი მათი სამფლობელოები
და კიბისათის. ამას გარდა უნდა იხმარონ თ-

ნისძება მონარჩიულის უფლებებს წჰაზენი, ცემისათვის, ბეჭდეის თვალსუროს და უზეარი, დემოკრატიულის და სოციალისტურის მიმართულების. თავის დაჭრით და სახელმწიფო დამწაშავეთა გაცემით, ყველა მეფემ ამათში პოლიტიკური ისეთი უულება უნდა მისცეს, რომ მომიჯნე სახელმწიფო ში არ აღმრას ხალხი, მაგრამ ამ ყველა ამბებთან ნადეილი და გადაწყვეტილი არა ისმის არა. მხოლოდ ერთი ხმაა, რომ სამნივე ხელმწიფენი ყველა საპოლიტიკო საქმეებში ერთის აზრისანი არიანთ და კიდევ ერთიც ეს ამბავია, რომ წერილით შეკრულობა და პირობა არა ყოფილა რაო.

ქ ვ ე რ ც ა რ ი ა
ქ ე ნ ე ვ ი დ ა მ

წერილი ბირეველი *

გარეგანი შეხედულის შევიცარის ხალხისა, — იმის ხასათები, — სიცეკისა და ბეჭდვის თავისუფლება, — სამოქადაჭივ ქარწინება. —

ენახოთ შემდეგ რას ნახავს ხამი კაცი შევიცარიაში. ქუჩაში ნახავს კედელზე მიკრული განცხადებას, რომ ამდენ საათზე დიდ კანტონის შეკრებილებაში საზოგადო სხდომა იქნება ამა და ამ საქმეზე, თუნდა ვთქვათ 48 წლის კონსტიტუციის განხილვაზე. მიდის საქალაქო რატუშაში, (Hochel de ville), საცავა ეს სხდომა უნდა იყოს. იმას უჩენებენ მსმენელ ხალხის ალაგს. ეს სწორეთ თვატრის იარუსებს ჰგავს; იმის წინ არის დიდი ზალა, რომელიც ძალიან სუფთათ დალაგებულია; აქეთ-იქით გვერდებზე დგანან შკაფები და ეტაჟერებით წიგნებით გამოიტენილი; ჩანს შევიცარის დროშა, რომელზედაც აწერია შემდეგი სიტყვები: ერთი ყველასთვის და ყველა ერთისთვის; ზალაში არაფერი მომატებული საჩენი არ არის არა. აი შეიკრიფნენ წერები: ყველას ერთგვარი შავი სერთუკებია აცილათ, არც არაფერი ნიშანი არა აქეთ ერთმანერთის გასარჩევათ, თუ რომელი უფრო მაღალი ხარისხისაა და რომელი დაბალი; მაგრამ მარტო პრეზიდენტი იცნობს თავის, დგება და აცხადებს, რომ სხდომა იხსნება. რომელიმე წერი იწყობს ახსნას თავის შეხედულებას და აზრს ამ საგანზე; მსმენელი საზოგადოება ტაშს უკრაშს, თუ მოსწონს ამ წერის ჰაზრი და ლაპარაკი. თუ კი არ მოსწონს, მაშინ თავის უკმაყოფილებას ისე აცხადებს რომ უკველია ყველა წევრები შეიტყობენ. შემდეგ რომელიმე წერი ნემენცი (საკვირველია რომ ამ განხილვის მომხრენი სულ ნემენცები არიან) დაწყებს დამტკიცებას ახალი კონსტიტუციის უკეთესობას, თუმცა ეს საკანტონო შევიცარის ასაკის-უფლების წინამდებეგია. მსმენელი საზოგადოება რამოდენიმე ნაწილათ ანუ პარტიათ არის დაყოფილი, ერთ და იმავე დროს ისმის უკმაყოფილობა. ამგარ ჰაზრზე ბეჭრი კრების წევრები უკმაყოფილოთ აჩებიან; ამ რიცხვში თითონ ნასწავლი კორლო ფოგტი. ის თავის მევობრებს და საზოგადოებას სასისარულოთ ამტკიცებს ისტორიულათ, რომ თავის-უფლება ცენტრალიზაციასთან ვერა თავსდება; თუ მივიღეთ განსახილველი კონსტიტუცია, თავის-უფლებას სრულებით დავკრგვთთ. ის ათავებს თავის იტყვას რომელიმე სიმახეელით ნემცებზე: მარტო ჩემ მოშენებს ამბობს ის, შეუძლიათ ჩაიდენ ფიქრში რადიკალური შეუსაბამი და სამტრო ჰაზრები, როგორც ცენტრალიზაცია და თავის-უფლება.» მაღალი ტაშით და ბრავოს ყვირილით უპასუხებენ მას იქ მყოფნი. რამდენიმე ხანი გაეიღა და პრეზიდენტი

უცხო ძველი ეპი

გერმანია

აგვისტოს უკანასკნელ რიცხვებში ბერლინ-ში იყვნენ ავსტრიის და რუსეთის იმპერატორები და დიდი ლაპარაკია ჯერ აქამიძე რუსეთის, პრუსიის და ავსტრიის ხელმწიფების შეყრაზე. უველა გაზეთები თავებს იმტვრევენ გამოიცენონ, რა განზრახევით შეიყარენ სამინი ხელმწიფენიო. ევროპაში ძევლად განვე ხელმწიფების ერთმანერთთან მეგობრობა დიალ დიდს საქმეს ნიშნავდა და მშეიღობიანობის საფუძველი ამ მეგობრობაზე იყო დამყარებული. ჩვენს დრომდე ამ აზრს ადგანან. მაგრამ ერთი გარემოება არ უნდა დაევიტყოთ რომ ერთობის ქვეყნების სახელმწიფო წესები ისეთ გვარად შაიცვალა, რომ მიმიანობისა, ანუ მშეიღობიანობის მიზეზი უფრო მრთელი სახელმწიფოს საქმეების მდგრადარეობა და მმართებლობის მთელი სამინისტროების მიმართულება და მხედველობა და არა მარტო ერთი ხელმწიფის სურვილი. დასამტკიცებლად შეგვიძლია მოვიხსენოთ ის გარემოება, რომ ხშირად ერთი ქვეყნის მეფე მეორე ქვეყნის მეფის ახლო ნათესავია, მაგრამ ამ ორ ქვეყნებში ომი სტყელება, ხშირად ძალიან უსაფუძლო და უსამართლო. მაგალითად თუმცა პრუსიის მექვიდრეს დანიის მეფის ქალი ჰესა, პრუსია ეომებოდა დანიას და კარგა დიდი ნაწილი დაიჭირა და დაისაკუთრა. მაშასადამე საიდამა სწარმოებს გაზეთების შეფარვა? იქიდამა სწარმოებს, რომ ამ სამთა ხელმწიფეთ თანა ჰესათ პირველი მინისტრები. ეს მინისტრები მუდამ დღე ერთმანერთთან არიანო და რაღაცა დიდი მოაპარაკება აქვთ.

მეტის მეტი შეფარვა ფრანცუზებს ეტყობოდათ და ეფიქტებათ ჩვენს წინააღმდეგ რასმე არ აპირებდნენო? სხვათა შორის ხმებია, რომ პრუსიის უნდათ ბელფორის ციხის დასაკუთრებათ მორიგების პირობის წინააღმდეგ, და პრუსიის მინისტრს ბისმარქს უნდაო, აღრევე რუსეთის და ავსტრიის მხრით ზენობითი შემწეობაო. სხვა ხმებია კიდევ, ვითომც სამ სახელმწიფოთა შორის პირობას დასდებენო, რომ ერთმანერთს უნდა მხარი მისცენ ეხლანდელი მათი სამულობელოების და კიბისთან. ამას დარღვა უნდა იხმარონ თავის მეტებას და აზრს ამ საგანზე; მსმენელი საზოგადოება ტაში უკრამს, თუ მოსწონს ამ წევრის ჰაზრი და ლაპარაკი. თუ კი არ მოსწონს, მაშინ თავის უკმაყოფილებას ისე აცხადებს რომ უკველია უველა წევრები შეიტყობენ. შემდეგ რომელიმე წევრი ნემენცი (საკვირველია რომ ამ განზილვის მომხრენი სულ ნემენცები არიონ) დაიწყებს დამტკიცებას ახალი კონსტიტუციის უკეთესობას, თუმცა ეს საკანტონო შეეიცარიის დაევის-უფლების, წინააღმდეგია. მსმენელი საზოგადოება რამოდენიმე ნაწილათ ანუ ჰარტიათ არის დაყოფილი, ერთ და იმავე დროს ისმის უკმაყოფილობა. ამგვარ ჰაზრზე ბევრი კრების წევრები უკმაყოფილოთ აჩებიან; ამ რიცხვში თითონ ნასწარლი კორლო ფუგტი. ის თავებს მევობრებს და საზოგადოებას სასისარულოთ ამტკიცებს ისტორიულათ, რომ თავის-უფლება ცენტრალიზაციასთან ერთა თავსდება; თუ მივიღეთ განსახილველი კონსტიტუცია, თავის-უფლებას სრულებით დაკარგვით. ის ათავებს თავის იტყვას რომელიმე სიმახეილით ნემეცებზე: მარტო ჩემ მომე ნემცებს, ამბობს ის, შეუძლიათ ჩაიდენ ფიქრში რადიკალური შეუსაბამი და სამტკრო ჰაზრები, როგორც ცენტრალიზაცია და თავის-უფლება.» მაღალი ტაშით და ბრავოს ყერილით უპასუხებენ მას იქ მყოფნი.

*) დასწერილი ისტოლი № 35.

აცხადებს, რომ სხდომა დაიხურა. ეს საგანი
ჯერ არ არის შესრულებული და ამიტომ ნიშ-
ნავენ რომელსამე დღეს, ამ საგრძის მეორეთ
გასასჯელათ და გასახილვათ. უცხო კაცი შე-
იტყობს, რომ შევეიცარიის ხალხმა კარგა იცის
თავის ჰოლიტიკური განზრახვა, იცის თავის
სახელმწიფო კაცების მიმხდომელობა, ამი-
ტომ იმან იცის, ვისაც უნდა ჩაბაროს თავის
საშობლოს საქმის წაყვანა. მეორე დღეს
უცხო კაცი შედის საყადანოში, იღებს რო-
მელსამე იქაურ გაზეთს და ხედავს, რომ კე-
ლაფერი დაწვრილებით აღწერილია, რაც
რომ გუშინ საკანტონო კრებაში იღვაპარაკეს.
ამ მაგალითი როგორ თითონ ხალხი სწ-
ყვეტს ზოგიერთ საქმებს: პარივის კომშუნის
დაცემის შემდგომ წარმოსდგა შემდეგი კით-

სეა: ეინ არიან კომიტუნისტები, ავაზაკები თუ
საპოლიტიკო დაწინაშავები? ამინტომ, შეისცეთ
იმათ შესაფარი ადგილი თუ არაო? შევიცა-
რის მართებლობა აგვიანებს თავის ჰაზრის
გამოცხადებას. ხალხი მოელოდა მოუთმიე-
ლათ და მართალიც იყო. გამოჩნდა ღიღი
განცხალებები, რომლებითაც ეპატიუებოდა
ყველა მოქალაქეს იმ დიდ სახლში, საცა არ-

ჩევა მოხდება ხოლმე. დანიშნული დრო
მოვიდა და მთელი ზალა ხალხით გაიქსო.
აქ იპოვით თქვენ ყველა ხელობის ხალხსა;
აქ არიან მილიონის პატრიანი ვაჭრები, წერი-
ლი მეღუქნები; აკადემიის პროფესორები,
ლიმნაზიას და სხვა წერილი შეკლების მას-
წავლებლები; მომეტებულს და თავ ნაწილს
შეადგინს მუშა-ხალხი და თითქმის ის მოქა-
ლაქები, რომელთაც არა აქვთ რომელიმე
ამორჩეული ხელობა. მოისმა ზარების რეკა
და ზალაში ყველა დაჩუმდა. ტრიბუნაზე შე-
დგა ერთი ორატორი; იმას დაუხვდნენ მა-
რალი ტაშას კრით. ეს არის დემოკრატის

წარმომადგენელი, ღიღი საკანტონო კრების
წევრი; ეს მოსულა არა როგორც სახელ-
შეიფარი კაცი, არამედ როგორც მოქალაქე
და უნდა თავის თანაგრძობა შეაერთოს
ხალხის თანაგრძობასთან. იმან უამბო მოკ-
ლე ისტორია პარიფის კომიტუნისა, აუტონა
რომ კომიტუნების ერთი გრივა ავაზაკების
დათვლა სულელობაზე მეტია, რომ ჩამდე-
ნიმე ასი-ათასი კაცი თხოულობენ თითქმის
იმავე ნებას, რომლითაც შვეიცარიელები
ღიღინანია სარგებლობენ, ამცტომ კომიტუნის-
ტებისთვის შესაფარ ადგილის მიუცემლობა
და იმათი ავაზაკებათ ჩათვლა სულ ერთია,
რომ თქვენ უფლებას უაჩვეუფლეთ. იმის
შემდგომ წამოლება მეორე ორატორი, რო-
მელიც ანუ რომელიმე გაზეთის რედაქტორია
ან თანამდებობის მიერთავის რომელიმე

შეწიონ მათ და შეიმაგრონ დაჭირებისთვის
იარაღით თავიანთი ჩვეულებითი სტუმარ-მო-
კეარებადა. ესე რამდენიმე არატორები სთვლი-
ან ერთმანეთს და შემდეგი კითხვა მოაცეს:
მიყსცეთ შესაფერი ადგილი საპოლიტიკა
დაშნაშებს? — შესაფარი ადგილიც და და-
ცაცაც, უპასუხა ერთი ხმით ხალხმა. თუ ფე-
დერალური მა კრებაშ სხვანაირათ გადასჭრას
საჭმე, მაშინ ხალხი რას იზამს? ამ გვარ ფე-
დერალურ გადაჭრას ჩვენ ჩავთვლით უსა-
მართლოთ და შეეიცარის ხალხი იარაღის
შემწეობით დაიცვაშ თავის სტუმართ-მო-
კეარების უფლებას; უნდა შევადგინოთ
აღრესსი და წარუდგინოთ ფედერალურ კრე-
ბას, რომ იმან შეიტყოს ჩვენი ნდომა და გან-
ზრდაშვა, უპასუხებს ხალხი ერთი ხმით. ერთ-
ბამათ ამ ლაპარაკის შემდგომ დგება ერთი
ორატორი ძალიან საეჭვო შეხელულებით,
მთელი საზოგადოების ყურადღებაა მასზე
მიქცეული; რა იქნება? ჩვენი საქმე არ არის
ამგვარი საქმის გადაჭრა, ამბობს ის, არ არის
სჭირო აღრესსის მირთმევა; უნდა მივენ-

დღით ფედერალური კრების კეთილ გონიერობას.... და სხვა» ერთ ვიღაცამ იმის თანამდებობელმა დაიწყო ტაშის კვრა, მაგრა სწრაფლათ გაჩერდა, რადგან ვერ იპოვნა თანაშემწები. ერთბაშათ ადგა მაღალი შტევნა, სიცილი და ჯავრიანი ხმაურება, რომელშიც ისმოდა: როგორ! ხალხსა და მთელ ქვეყანას არა აქვთ საქმე თავისუფლებასთან განა ამის გარჩევა ორი-სამი კაცის საქმე მოგვმორდეს ორატორი! მოგვმორდეს ორატორი! მხერინვარეთ ყვიროლნენ ყველანი. მოგვაშორეთ ბანკირი ჭ. მაგის საქმე არ არის, რასაც ხალხი ჩადის! ყეიროლნენ ზოგიერთი, ამგვარ ყეირილის დროს ეს საკვრა ქცევის და ჭკუის ორატორი ჩამოვიდა და დაიმაღა.

მეორე დღეს გაზეთებში დაპეტდილი იყო
რომ ფედერალურ კრებას არ უნდა მოშა
ლოს ამგვარი ხალხის სტუმართ მოუკარება
არაეითარი პოლიტიკურ მოსაზრებით. ხალხი
მადლობელი იყო და სკამდა ფედერალურ
კრების სადღეგრძელოს. კომიტეტის ამი
შემდგომ ჰქონდათ შეეიცარიაში შესაფარ
ადგილი და დაცვა.

ରୀତି ଉଥିଲା ନ୍ୟୂନ, କିମ୍ବା କେବେଳିଲା କାହାର
ଯେ କାଳାବାନ ମହିନେତ୍ରପୁଣ୍ଡିଳା ନମିଲା ଗାରିଲା, ଏବଂ
ଏହି ମହାରାଜଙ୍କରିଲା ଉଦ୍ଦର୍ଜନେବଳାତ ତାଙ୍କିଲା ନେବାକି
କୁରିବେଶା, ମାତ୍ରାମ ଏହି ତାଙ୍କିଲା ନେବାକି କ୍ଷମିଲା ସାଜିଥେ
ଲା ଅକ୍ଷାଧେଶ ଏହା ଗାରିଦ୍ଵାରାକିଲାକାଶ ମହାରାଜଙ୍କରିଲାକାଶ
ମହାନ୍ଦିଶ ଲା ଏହା ଗାରିକାଶ ଏହା? ମାରିତଳାପ୍ରା, ଗନ୍ତା ଶ୍ରୀ
ଉଦ୍ଦଲିଙ୍କ ଏହାମେଲିଃମେ କୁରିବେଶା ମହିନାକୁ ଅଭିଗ୍ରହିତ
ସାଜମିଲା କେବଳିଲାଗ୍ରେବା, ଏହାମେଲିପ୍ରା ସାହାଲିତିକୁ
ଲାଭନାହାଯେବିଲାକେତ୍ତିଲା ଶ୍ରୀଅଜାରି ଲାଭିଲାକେ ମିଲିପ୍ରା
ମା? ଏହି ମହିନା କେବେଳିଲା ଉତ୍ସଲିଦେଶ ଲା ଏହା ଏହାମି
ଲେନିମିଲେ ଏତାକୁ ଫରାନ୍ତିକି, ଏହାମେଲିପ୍ରା କୁରିବେଶା ଶ୍ରୀ
ଉଦ୍ଦଲିଙ୍କ ତାଙ୍କିଲା ନେବାକି ମହିନାକାରିଲା, ତୁମିପ୍ରା ଏହା
ଶୀଘ୍ର ମହିନାକାରିପ୍ରା ଏହାରିଲା.

უბრალო ტანისამოსი არადროსა ან უტე
კებს შვეიცარიელებს. რომელ სასამართლო
და მაღალ ადგილას მოხვდე, ყველანი უბ
რალოთ და ერთგვარით არიან ჩაცმული მა
ღალ ხარისხის გაურჩევლად; ყველას აცვი
რაც ნებავს და რაც ემარჯვება; ამიტო
ზოგს ნახავთ ბლუზებით და ჩუქრებით, იმი
ტომ რომ ესე ემარჯვებათ და მოსწონთ
ქცევა აქ ძალიან თავისუფალია, არა ჩან
ერთმანეთის დამოკიდებულობა და მონიბა
ყველა თავისუფლათ ასრულებს თავის საქმეს
იმას არ უნდა ჩიჩინი, რადგან ის თავის ნე
ბით აკეთებს. ნახავთ რომ რომელსამე მეიდან
ზე მოხდება ხოლმე სამხედრო წროთნა. (ეს
ძალიან იშვიათია, ამას ნახავთ მაშინ როცა
შვეიცარიელები სხვა ქვეყნელის შემოსევა
მოელიან); თავისუფალი და თითქმის მეგობ-

რული ქცევა აფიცრებისა სალდათებთან
აკვირებს უცხო ქვეყნელს. ხანდის-ხან თავის
ამხანაგებს სასიამოვნოთ რომელიმე სალდა
თი ეტევის მახვილს სიტყვას აფაცერს.
რომელიც სიმახვილითვე უპასუხებს. ეს რა
საკირუელია არაფერია, რადგან ბევრჯელ
ერთი და იგივე სასწავლებლებითგან მეგობ
რები და ამხანაგები არიან. თქვენ მოგიიათ
ფიქრში, რომ აქ სრული უთავბოლობა და
არაეითანი ყურის-გდება არ არის. თქვენდ
გამაკვირველათ, როგორც მოისმება ამავე
აფიცრის ბძანება, სალდათები უტევებენ თა
ვიანთ ხუმრობას, ყურს უგდებენ და დიღი
მზრუნველობით ასრულებენ თავიანთ უფრო
სის ბრძანებას. ამბობენ, რომ შეეიცარიის
სალდათები ძალიან სამხედრო საქმეში ბე
ჭითნი და მამაცნი არიანთ. ეს ნიშნავს, რო
გალდებულების გრძნობას უფრო დიღი ნა
ყოფი მოაქეს, ვირემც შეკაცრს და ძალდატა
ნებულ დისციპლინას. შეეიცარიის სალდათ
მა იცის, რასაც ჩადის. უნდა და მზათხა
არის მოკვდეს, თუ საჭიროება მოითხოვ

მისთვის ვირემც ომიანობა; კიდევ რო დ
მატოთ, რომ იმან იცის რისთვისაც ომი
ამგვარ სალდათისაგან გასაკირეველი არ არ
ჰყებიანურ სჯის გაგონება. ისიც საკმარის
რომ, როცა სხვა სალდათი თავის დესპოტი
და ქვეყნების დაპყრობილებას იმღერს, შე
ცარის სალდათი კი იმღერს თავის თა
სწორობას და თავისუფლებას და იმ გმირებ

କୁଳମେଲିତାପ ତାଙ୍ଗି ଶ୍ରେଷ୍ଠିର୍ଦ୍ଦୟ ଲା ଲାନ୍ଧିରୁ
ଅଭିଭାବ ମନ୍ଦିରାଜ୍ୟରେ ଫିଲିନ୍ଦା ସାହମିଳାତର୍ଯ୍ୟରେ.
ଏହିତ ହେଉଲେବାବା ଶ୍ରେଷ୍ଠିର୍ଦ୍ଦୟରୀତି ଶ୍ରେଷ୍ଠିର୍ଦ୍ଦୟ
ନାହିଁ. ଏହି ଇତ୍ୟନ୍ତି କାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଏହି ହୃଦୟର୍ଦ୍ଦୟ
ଲେଖ କୁଳମେଲିତାପ ସାହିତ୍ୟରାଧିକାରୀଙ୍କରେ. ଏହି ଏହି
ମୁଖ୍ୟକାଲ୍ୟରୀ, ଲୀଠ୍ୟରୀତ୍ୟଲ୍ୟରୀ, ଘରିନ୍ଦାସ୍ତ୍ର
କୁଳୀ, ପୁଲାନ୍ତର୍ମାତ୍ରିକାମ୍ଭଲ୍ୟ, (କାହିଁ ମାଧ୍ୟମରେ
ଥିଲା), ତ୍ୟଳାଗନ୍ଧାର୍ଯ୍ୟରୀ ଲା ଦେବାରୀ ଲେଖା ସାହିତ୍ୟ
ରାଧିକା. ଏହି ସାହିତ୍ୟରାଧିକାରୀଙ୍କରେ ପରିଚ୍ୟାତା ପରିଚ୍ୟାତା
ଏରିବାନ ଲା ହୋଲ୍ଦିପ. ତିତାକ ସାହିତ୍ୟରାଧିକାରୀଙ୍କ
ତାଙ୍ଗିରେ ହେଉଲେବା ଏହିବେ, ତାଙ୍ଗିରେ ଫରିଦା. ଏହି
ମୁଦ୍ରା ଶ୍ରେଷ୍ଠିର୍ଦ୍ଦୟରାଧିକାରୀ, କୁଳମେଲିତାପ ପରିଚ୍ୟାତା
ଲେଖା କୁଳମେଲିତାପ ଲେଖା କୁଳମେଲିତାପ

ზოგადოებათა აქვთ თავიანთ დღესასწაულები
რომლებსაც დიღის ამბით და ხმაურობის
ასრულებენ. პოლიცია არ ერევა არა თუ მა
ტო იმ საზოგადოების საქმეებში, რომელთ
მშენდობიანი თეისება აქვთ, მაგრამ არც
საზოგადოებისა, რომელთაც ის ჰაზრი აქვთ
რომ გამრავლონ სოციალური ჰაზრები
ფიქრობენ რომ ერთ მშენებელ ღრმს თუ
დაყირა გადაატრიალებს მთელს ქვეყანას
არწმუნებენ, რომ ეხლა მასშედ ცხოვრება
არ შეიძლება და რო ხალხს ჰგონია ეცხო
რებოთ.... მგონია რომ ამ სიტყვებით და
ტკიცდება თუ სადამდინ მიღის სიტყვის თავის
უფლება შეიცარიაში, ანუ თუ რა გაა
უფლება აქცს მმართებლობას; მარტო საზოგადო
გადო ჰაზრი შეუძლია მოათმენინოს ან
შეაგულიანოს.

სწორეთ ესვევ ითქმის ბეჭედის თავისუ
ლებაზე. ყველა სწერს რაც ნებას. არ
აეტორი, არც სტამბა, საცა იბეჭედება რომ
ლიმე თხზულება, არ იქნებიან არც დასჯილ
და არც დაუშლიან. ამ გეარ თავისუფლები
გან პირეველათ გამოდის ის ნაყოფი, რო
არა თუ წერილი შემთხვევები, მაგრამ დი
რონი გარემოებებიც გამოათქმევინებს პოლ
მიკას, ბაას წინააღმდეგ პარტიებ შუა; გ
მოჩნდება ხოლმე სხვა და სხვა წერილი ს
ფურნალი სტატიები, წერილი ბროშურები
ასე საზოგადოება ყველა მხრივ არჩევს რ
მელსამე შემთხვევასა. საცინელიც არის რ
ვილაპარაკოთ ბეჭედის თავისუფლების სა
გებლობის ნაყოფზე, იმ კაცობრიობის ცხო
რების შემძრელ ძალაზე, რომლითაც ი
კარგათ ელაპარაკება რომელიმე პირი მოვ
კაცობრიობს.

ლებენ არ კანონს. 48 წლის ქრისტიანული ციტატა
თავი 45 ამბობს: La liberté de la presse est
garantie (ზეჭდვის თავისუფლება უზრუნველ
ქმნილია), ამბობენ (კიდევ ეწერა) რომ ერთ-
ხელ რუსის ემიგრანტი თ. დოლოვორუსკოვი
ჟენევაში მიეიღა პოლიციის მთავართან და
დააბეჭდა მეორე რუსის ემიგრენტი, ასე მელ-
საც სტამბა ჰქონდა და რაღაცა ბეჭდავდა.
«თქვენი ბრწყინვალებავ, უთხრა პოლიციის
უფროსსა, ჩენ არ შეგვიძლია ვისარგებლოთ
თქვენი სამსახურით, იმიტომ რომ თქვენი
ქვეყნელის სტამბით ჩენ არათერი ენება არ
მოგვიცემა. ამასთან თქვენი ქვეყნელი არ
არღვევს ჩენს ბეჭდვის კანონს, და ამდროს
უჩენა რუსის თავადს ზევით მოყვანილი კა-
ნონი.

კულტურული მოქადაკეები აქვს სინ-
ნიდისის თავისუფლება, ე. ი. იმას შეუძლია
ირწმუნოს რა რჯულიც ნებავს, ანუ იყოს
არა რჯულისაც. შეეიცარიაშია ერთი მთელი
საზოგადოება, რომელიც არცერთს საჩრდე.
ნობის დომიტრს არ ჩრწმუნობს. და უხსნის
კულტურული გვარ მოჩვენებას სწავლის მხრივ. თა-
ვიანთ საკუთარ საქმეში ისინი ხელმძღვანელ-
ბენ თავიანთ მიგნებით და სეინიდისით; იმათ
ეძახიან თავისუფალ მოაზრეთ (*les libres pen-
seurs*). ამბობენ, რომ ეს საზოგაოება ძალა-
ან ძრიელდება და იზდება.

ამ გვარი თავისუფალი სეინიდისიდანაც იბა-
დება სამოქალაქო ქორწინება. შეეიცარიული
სამოქალაქო ქორწინება იმას კი არა გაეს,
რომ კაცი და ქალი ჩემთვის შეერთდებიან.
როგორც სხვა ქვეყნებში. იმდროს, როდესაც
ამგვარი შეერთება დევნულია უცხო ქვეყნებ-
ში და შეიღები თავიანთ დედ-მამას არ იც-
ნობენ და ყოველ სამოქალაქო უფლებას მო-
კლებულნი არიან, შეეცარიაში სამოქალაქო
ქორწინება, როგორც მოვიხსენეთ, კანონით
შეწყნარებულია და შეიღებს სრული უფ-
ლება აქვთ, ისეთი როგორც ეკლესიური
წესით დაქორწინებულთ შეიღება. მხო-
ლით ერთი უპირველესი პირობაა: კაცი და
ქალი, ერთათ ცხოვრების მსურველნი უნდა
შეეგდნენ სასამართლოში (თავის საზოგადო-
ების სამართველოში) და გამოაცხადონ თა-
ვის სურვილი. ამ სამართველოში იმათ სა-
ხელსა და თარიღსა სწერენ. თუ ეს უკანას-
კნელი წესი არ ასრულეს, შეიღები უსამ-
შობლობი ხდებიან და არა აქვთ დედ-მამის
უფლებანი. ეს სამოქალაქო ქორწინება ყვე-
ლასთის არის ისიავ სორს.

2. 3232132

sbsഅ വിദ്യാഭ്യാസം

ମୁଦ୍ରଣ

$\partial_3 \circ \omega(b_3, b_1 \wedge s_1 \wedge s_2 \wedge b_5) = 0$.

კეთილ დღეობისა და წარმატებისათვის
თვითულისა სახელმწიფოსა საჭიროა, სხვა-
თა „შორის, დაცვაი ორისა პირობისა: პირ-
ველი პირობა მდგომარეობს იმაში, რათა
კანონი, რომლითაც იმართების მთელი სა-
ხელმწიფო, იყენებ კარგნი, ესე იგი, რათა
იგინი იყენებ კეშმარიტნი გამომხატველნი
როგორც მატერიალურისა, ეგრეთვე მორა-
ლურისა საჭიროებათა ხალხისა; რათა იყენებ
სამართლიანი, ესე იგი, არ ეწინააღმდეგებო-
დენ ზნეობითსა გრძნობასა ხალხისასა; რათა
იყენებ, რაოდნათაც შესაძლოა, თანხმობით-
ნი ჩვენ თანმიერობულ ჰაზრთა და მოთხოვ-
ნილებათა; უკანასკნელ, რათა იყენებ იმ გვა-

*) ინიდე «დროუბის» № №-ზე 10, 16, 18,
28 და 34.

